Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 27. **Sibiiu, 16/4 Aprile 1879.** **Anulu II.**

Specul'a cu cartile scolastice, cestiune nationale.

In periodulu absolutismului austriacu dintre anii 1850 si 1860 venia din Germani'a la Vien'a multime de auctori si editori de carti scolastice nemtiesci si vendiatori de classici latini si elini, cu scopu cá se 'si tréca marf'a si in imperiulu austriacu, pe care densii ilu considerá cá si germanisatu, preparatu a se incorporá in vreo 10—20 de ani cu micu cu mare la imperiulu germanu. Acei speculanti de carti atata se mai invertía si caciulía pre langa ministru si referentii lui, pana candu castigá, unii permissiunea de a se vinde cartile loru si in tierile monarchiei austriace; altora inse le mergea multu mai bine, cà se dá ordinu strinsu, cá cartile si respective editiunile loru se se introduca in scóle, anume in cele gimnasiali, in tóte provinciile, chiaru si in acelea, in care limb'a propunerei nu erá cea germana; pentru-cà se dicea: Numai acestea carti sunt bune si altele nu. Daca scolarii vostrii nu sciu nemtiesce, professorii vostrii se céra voia dela auctori, cá se le póta traduce si tiparí in limb'a vóstra. In càte 3—4 ani acei speculanti incassau pe cartile loru càte 30 pana la 50 de mii fl., cu castigu fórte bunu, care le remanea loru. Mai apoi venia alti speculanti in urm'a loru. Atunci se dicea lipitoriloru satule: voi ati suptu destulu, lasatĭ acuma si pe altii, cá se mai suga si ei. Intr'aceea scólele se inmultiá neincetatu, prin urmare speculantii urmatori tragea castiguri si mai mari. Toti parintii betrani sciu, cà ajunsesera cá pentru scolarii din classea I gimnas. se cumpere carti de càte 10—12 fl., dupa aceea succesive de càte 20 pana in 25 fl., pana ce ajungea, cá la cursulu de drepturi indata in an. I se dea pe carti càte 50 fl. Erá inse unu adeveratu scandalu, candu se intemplá, cá cutare carte scolastica se fia aruncata la o parte in midiuloculu semestrului si studentii obligati a 'si cumpará alt'a, auctorisata si inpusa din nou. Aci nu incape vorba: carti scolastice si inca fórte bune, sunt absolutu necessarie; se scurgea inse din pungile parintiloru pe fiacare anu sute de mii, date pe carti de nici o tréba, care apoi ajungea la piperiu.

Noi nu avemu se scimu, daca acelu blastematu abusu de bunatatea si in parte de nesciinti'a poporatiuniloru se mai comitte si astadi. Ceea ce stà mai pre susu de orice indoiéla este, cà unulu din scopurile multoru inamici ai nationalitatiloru, asasini de limbile loru, fanatici pentru magiarisarea toturoru scóleloru romanesci, este si acela, cá se póta vinde si la scolarii romani sute de mii de carti magiare, charte, formularie etc.

„De atati ani ati statu de mine, ca se aducu in desbaterea dietei una lege cá acésta, si acuma nu ve indestulati nici cu atàta", — a disu ministrulu Trefort in prim'a siedintia a comissiunei dietale catra membrii ei cei mai crunti. Aceia inse nu numai dela sine, ci si in numele aceloru carturari magiari, tipografi, librari si editorí, mai alesu din capital'a Ungariei, carii si pana acuma trasera sute de mii si milióne de castiguri, nu numai din vendiarea de carti, charte si tóte requisitele scolastice, ci si din cateva diarie de specialitate, care se inpunu si pretiulu loru se trece in budgetulu fia carei comune. Anume fói'a scolastica magiara este fórte multu favorata. In nenumerate comune nu o citesce nimeni, pretiulu ei inse trebue se se platésca regulatu; apoi se mai mira cineva, cà de ex. comuneloru romanesci nu le mai remanu bani spre a se aboná la foi scolastice romanesci din Blasiu, Sibiiu, Aradu, care sunt multu mai bune si in totu casulu mai folositórie, pentru-cà lectorulu romanu intielege si petrunde coprinsulu loru.

Din conspectele statistice se scie, cà in dilele nóstre tinerimea obligata a amblá la scóle se numera cu miliónele, si cà sute de mii ambla in realitate, éra anume dintre tenerimea de nationalitate romanésca din monarchi'a intréga preste 176 de mii. Se luamu inse unu numeru rotundu numai de 150 de mii baiati romani, caroru prin legea fatale li se va comandá se 'si cumpere 150 de mii ABC-darie unguresci, numai cu cate 40 cri (1 francu), face 60 mii florini pe anu. In anulu alu 3-lea li se va inpune gramatic'a magiara, vocabulariu magiaru si carte de lectura magiara, se dicemu, numai la cate 100 de mii de baiati, tóte trei carti numai 1 fl. 50 cri, face 150 mii fl. Éca 210 mii fl. venitu anuale dela parinti romani; suma minima dupa computulu nostru, cà-ci apoi au se urmedie successíve alte si alte carti si apparate de instructiune, care se voru inpune mai multu cá de siguru la tóte scólele confessionali romanesci asia, càtu nu vomu exagerá intru nimicu, daca vomu prevedé, cà celu mai multu dela 10 ani inainte, pe fiacare anu va esi numai din pungile romaniloru celu pucinu cate 1 milionu de florini dati pe carti magiare. Inceputulu odata facutu in modulu acesta, pe carturarii magiari ii nutresce ferbintea loru fantasía in sperantia, cà apoi generatiunea viitória a nationalitatiloru nici nu va mai citĭ nimicu in limb'a loru nationale, ci voru alergá, cu setea cerbului, totu numai la lectura magiara, la diarie magiare, la secaturi de romane magiare, sau traduse catu se póte mai reu din alte limbi, la teatru magiaru si in fine la biserici magiare, sau ca'si voru cere totu numai popi magiari pe la bisericele loru.

Tóte acestea planuri sunt preparate cu perseverantia rara de ani 40 si mai bine; ele au fostu revelate si romaniloru inca din a. 1842 de nenumerate-ori; dara caturarii nostrii moderni nu prea au timpu de a studiá planuri cá acestea, fiindu ocupati preste mesura cu inmultirea coditieloru si caciulitieloru, cá si cu restaurarea in limba a toturoru barbarismiloru turcesci, unguresci, slavonesci.

Atitudinea nóstra fatia cu magiarisarea scóleloru poporali-elementarie!

Intr'unu ciclu de articlii publicatu in 5 Nrii (dela Nr. 27 inainte) ai acestui diariu, din a. tr., sub titlulu „Scólele nóstre confessionali in statu constitutionalu", autorulu inca pe atunci au descrisu cu vii colori starea in care dejá si pàna acum, de candu adeca s'a introdusu art. de lege XXXVIII din anulu 1868, — se afla instructiunea publica si preste totu scólele poporale cu caracterulu loru autonomicu-confessionalu. Cine a cetitu cu atentiune revelatiunile espuse in acea serie de articlii, basate pe esperientia, nu combinate din teorii, ci din viati'a practica, acela a potutu si póte cu atàtu mai vertosu astadi se se convinga in fati'a noului periculu alu faimosului proiectu de lege: cumca de si chiar si suscitat'a, dejá esistent'a lege restringetória a datu unele lovituri simtite autonomiei bisericei nóstre ortodoxe, totusi compatriotii nostri magiari, — simulatori si momitori de infratire — nu se multiamira cu atàta, ci ceea-ce nu potura in tiesatur'a acelei legi la anulu 1868 sub fericitulu ministru de odinióra Br. Eötvös, o mai càrpira acuma, prin fabricarea noului proiectu alu unei legi desastróse, pe care actualulu ministru

---

Foisiór'a „Observatoriului".

Domnisór'a Esopu.

Novela de: Charles Deslys.

Traducere de: Dimitrie Petrescu.

I.

Georges de Vallombreuse erá unu incantatoriu marquisu. Doue dieci si cinci de ani, figur'a si tali'a unui altu Richelieu, obiceiuri dupa intemplari.

Dara traiá in alu XIX-ea secolu. De aceea se si ruiná câtu se póte de repede.

S'o spunemu inse: grati'a spiritului si apucaturile sale de mare senioru, faceau se i se erte tóte nebuniile sale.

Pr'intre companionii sei de risipa erá admiratu si citatu cá prototypulu supremei elegantie si alu escentricitatiloru cavaleresci.

In suburbea Saint-Germain, pr'intre némuri, in cast'a sa, erá cu sinceritate plansu, dara cu acelu zîmbetu plinu de indulgentia si de resfatiare, ce nu se mai gasesce, vai! de catu pe budiele catorva rare betrane aristocrate.

Mai josu, prin lumea burgesiloru nauci, a professionistiloru, si trebue s'o spunemu, si a creditoriloru, i se ertau tóte, erá iubitu pana si in cele mai aristocratice capricii ale sale.

Catu pentru servitori, acestia schimbau iubirea in adoratiune. De dá vre-o data cate o paruiala, ori vreunu picioru in pulpan'a livrelei, acestea erau pentru domnii lachiei totu atatea precióse favoruri.

Adeverulu e, ca marquisulu erá atatu de generosu, atatu de bunu, si se lasá a fi furatu de toti cu atata veselie!

Pr'intre cei ce se inbogatiau pe contulu seu, se numerá unu óre care Esopu, odinióra valetu de camera alu tatalui seu, si care inaintatu de fiiulu la demnitatea de intendantu, erá socotitu cá unu felu de Cresus.

Acestu Esopu, dupa cum numele, séu mai bine, supranumele indicá, erá unu cocosiatu, unu cocosiatu dintre cei mari. Cocósi'a sa, asiediata tocmai intre cei duoi umeri, aminteá pe a lui Polichinelli. Erá fórte slabu, si fórte activu, de si erá betranu. Infatiosiarea sa, inveluita cate odata de tristetia, dara de ordinaru scânteietóre de viclenia, semená cu acele vechi spargetóre de alune de dincolo de Rhinu, in cari humorulu germanu a sciutu se vîre unu ce fantasticu. De altcum n'avea ânima rea acestu sirmanu Esopu. Jefuindu pe tinerulu seu domnu, ilu si iubeá totu de odata, si i probá unu straniu devotamentu: unu altu Caleb.

Cate odata chiaru, candu jupanu Esopu indrasneá se certe pe d-lu marquisu, ceea ce se intemplá cam desu, — il vediuse dela nascere, fusese Mentorulu tineriloru sei ani, — jupanu Esopu deveniá aprópe venerabilu. O sincera afectiune, o profunda desolatiune se ceteá in micii sei ochi. Intr'o di Bernard de Vallombreuse vediuse picandu dintr' insii o lacrima.

Cuprinsu de mirare, de mila, inpinsu de unulu din acele aventuri ale ânimei care, in natur'a sa cea iute, avea atata farmecu, tinerulu marquisu se repedise catre betranulu seu servitoru, si, luandu-i capulu intre mani, ilu inbracisiase.

Esopu incepuse se plânga cá unu copilu. Dara predomnindu'si indata acésta emotiune aprópe parintésca si dejá reajunsu intendantulu celu umilu si ceremoniosu de totu de una:

— Domnulu marquisu uita cu cine vorbesce, disese elu, nu meritu atat'a onóre.

Si tiépanu cá unu automatu, se departase.

De atunci isi compusese o frunte de marmora, sciuse se stapanésca ori ce strigatu de indignatiune, ori ce strigatu de durere, candu trebuise se se vendia hotelulu parintescu de la Parisu, cateva bogate ferme, facêndu parte, de secole, din mostenirea familiei Vallombreuse.

In adeveru, rapitorulu intendantu figurase printre cumperatori, si se dicea cà rescumperase pe sém'a lui cele mai bune parti. Ceea ce de siguru ilu consolase.

Catu pentru marquisu, elu abia observase acésta. Ducea viatia de mai 'nainte, aruncandu cu manile pline, aurulu prin tóte ferestrele ce'i mai remaneau.

Intr'o óre care nópte de carnevalu, la nu mai sciu ce clubu, joculu de maca (baccarat) fusese forte contrariu, o persecutiune de necrediutu se luptá contra noroculuí si elu continuá a jucá pe promisiunea de a plati in urma. Diu'a sosi, era totu acolo, perdiendu mereu, perdiendu totu, afara numai de veseli'a sa.

Anuntiarea dejunului puse in fine capetu jocului.

— La mésa! domniloru, dise Vallombreuse, voiu scrie unu cuventu lui Esopu. La dessertu, va veni se platésca ceea ce datorediu.

— Dara, observa unulu, noi nu ceremu altu, de catu se 'ti acordamu tempu, marquise . . . si daca lad'a 'ti e gola. . . .

— Amea se póte. Aceea a lui Esopu niciodata!

— Si te inprumuta?

— Totdéuna. Dara Dumnedieu scie cu ce dobenda betranulu Shylok!

— Sirmane marquise! dara aceia sunt chiar' banii tei. Te fura, se dice, cá in midiloculu padurei.

— Firesce! nu e óre elu intendantulu meu?

— Prea esti bunu cu acestu betranu hotiomanu.

— De n'asiu fi mai bunu cá densulu, cu ce dreptu 'i asiu fi domnu lui?

Si pe candu se asiediau la mésa, continuandu'si paradoxulu, atacandu totu de odata o duzina de stridii de Ostenda:

— Aceia numai au dreptulu de a fi serviti, cari sunt superiori serviloru loru prin crescere, prin inteligentia séu prin ânima. Aveti in vedere, domniloru, ca nu vorbescu aici despre avere, de care nu trebue tînuta nici o socotéla, nici chiar' despre nascere de care acum ne amu spalatu pe mani, in ceea ce privesce privilegiele ei, ér nu si datoriile ei. Se ne plecamu inaintea principiiloru dela 1789, se intindemu cu franchetia man'a burgesiloru, ba chiar' si parvenitiloru, celoru inbogatiti

de culte si de instructiune publica Trefort o presentà dietei in cele mai doióse momente, candu legislatorii parlamentului ungaru, cu fetie incretîte deplangeau nefericit'a sórte si cumplit'a lovitura elementara a connationaliloru ruinati prin catastrof'a produsa de riulu Tisz'a.

A mai reasumá celea ce s'au ventilatu in susu citatii articlii din anulu trecutu, si a le mai recapitulá tóte càte se petrecura de candu capii bisericeloru nóstre nationale in frunte alergara concomitati de representanti ai clerului si poporului la prea inaltulu tronu, la Maiest. Sa prin adres'a cunoscuta se puna stavila torentelui pornitu asupra esistentiei nóstre nationale, — este cu totulu de prisosu; de órace diuaristic'a nóstra a petrunsu afundu in planurile combinate cu acelu proiectu, tóte le-a petrecutu cu cea mai incordata atentiune. Anume „Observatoriulu“ a inregistratu in colónele sale dintru inceputu, scirile ce se siopteau despre intentiunea fabricarii proiectului, in càtu mai apoi chiaru din acestu incidente, diuaristic'a magiara se alarmà si rapedi atacuri inversiunate asupra vociloru ce se ridicara, inferandu-ne de rei patrioti, tradatori, si agitatori, inamici ai statului si càte incriminari turbate; ér noi condusi de consciinti'a sacreloru nóstre datorintie nationali si adeveratu patriotice, in positiunea nóstra defensiva, dar' leala si morala, ne-amu adoperatu, a nu scapá din vedere nici unu momentu din celea ce se petrecu si desvólta in cristalisarea gravei si periculósei cestiuni.

Chiaru si aprigii nostrii adversari aru trebuí se recunósca, cà posteritatea si respective generatiunea viitoria ne aru potea condamná de siguru si cu totu dreptulu, déca atàtu press'a nóstra nationale interpreta a opiniunei publice romanesci, càtu si fruntasii conducatori bisericesci si nationali ai poporului nostru, aru fi molipsiti de indiferentismulu pecatosu ce-lu manifesta unii malcontenti, striviti si timpiti in consciinti'a de sine atunci, candu ni se ofensédia si ataca vitalitatea, tesaurulu celu mai pretiosu nationalu; limb'a educatória si prosperatória, supta dela peptulu scumpeloru nóstre mame.

Din nefericire, compatriotii nostri orbiti de fanatismulu egemoniei, nu mai au nici ânima de a considerá justele ingrigiri si temerile nóstre fatia cu o lege cum o proiectà ministrulu Trefort, cum o forfeca si inaspri mai drasticu comissiunea regnicolara, si cum verosimulu o va si votá diet'a tierii, fàra diferentia de partida; candu representarile si argumentele din memorabilile adresse ale capiloru ambeloru biserici, nu aflara resunetulu doritu si nu obtienura resultatulu oftatu la preainaltulu locu, ci acelu proiectu — precum ne vestescu diuariele magiare — indata dupa serbatorile pasciloru, va fi datu in desbatere generala si speciala, respective candu bunii nostri compatrioti au se puna larv'a de fieru preste fetiele fragede ale baiatiloru nostri din scólele elementarie, prin care se li amutiésca vócea sonóra invetiata dela mame si se-i constringa cá pre papagali a'si insusi (elsajátitani) limb'a magiara, carea in dilele nóstre este unic'a si absolut'a conditiune de esistentia a toturoru cetatieniloru din regatulu Ungariei.

Ce mai potemu face noi?!

Acésta este acum intrebarea vitala, carea ne insufla grigi mari. Noi amu sustînutu, sustînemu si mai departe, cà legea cestionata, in maní'a fortieloru violente din partea organeloru statului, dupa ratiunea si logic'a pedagogica, desfasiurata cu multa claritate in adres'a memorabila a episcopatului bisericei greco-orientali, asternuta prin deputatiunea esmisa la preainaltulu tronu, nu este practicabila, cu atàtu mai pucinu esecutabila. Auctorii ei, ministrulu Trefort et consortes, amagiti prin fictiv'a contra-representatiune a episcopiloru ruteni Pasztélyi si Toth si prin misteriós'a petitiune a nemesiloru ruginiti din Maramuresiu, inscenata de voinicosulu Mihalka, pre care foile magiare ilu prémarescu si dreptu recunoscintia pentru escelent'a fapta patriotica, fói'a beletristic'a „Magyarország és a Nagyvilág“ i face onórea punendu'i portretulu in frunte, cá ilustratiune si decóre, ei toti credu si sustînu contrariulu, cumca acea lege in aplicare si esecutare nu va intimpiná nici unu obstaculu, nici o resistentia.

Midiulócele ducu la scopu, si precum este scopulu asia i sunt si midiulócele realisatórie. Scimu ce scopu are legea, si ministrulu Trefort a indigitatu si midiulócele prin care voiesce cu ori ce pretiu a o esecutá; elu are organe, „slugi“ credintióse si unelte destulu de apte cu cari se-si ajunga scopulu; dispune de inspectori si visitatori scolari (tanfelügyelö és iskolalátogató), alu caroru contingentu voiesce se'lu mai inmultiésca cu acuisitiuni noue si anume calificate de a propagá principiele sublime ale acestei minunate legi magiarisatórie; éra acolo unde se aréta necessitatea de fortia, va intrevení si auctoritatea politica administrativa, szolgabirau cu asistentia de panduri, haiduci si gendarmi, in casuri estreme chiaru si esecutiunea militara cu brachiu.

Inspectorii reg. de scóle, in calitatea loru de mandatari si esecutori ai regimului, au dreptulu si datorinti'a de a controlá, respective inspectioná din candu in candu institutele nóstre pedagogice-confessionali, a asistá la esamenele semestrali si a'si castigá deplina convingere despre sporiulu, resultatulu si progressulu propunerei studiului obligatu din limb'a magiara; cu alte cuvente, elu, inspectorulu, cá se se póta convinge despre acésta, insusi va esaminá, adeca va pune intrebari eleviloru, va constatá, in càtu respectivulu professoru dela institutu este capace séu nu, a tiné prelegeri eleviloru din acestu nou studiu octroatu?!

Mai multu, ingerinti'a lui se estinde si asupra esameneloru de calificatiune a candidatiloru invetiatoresci, cà-ci la acelea densulu inca trebue se asiste si se procéda conformu instructiunei speciali ce i o va dá ministrulu spre cinosura — precum ilu autorisédia §. 7 din lege; numai acelu candidatu va obtiené testimoniulu (diplom'a) de calificatiune invetiatorésca, cá se póta fi aplicatu la vreo scóla poporala elementara — confessionala, care in decursulu studiarii pedagogice a potutu invetiá limb'a magiara in mesur'a prescrisa de lege, precum in vorbire, asia si in scriere, cá se fia in stare a o propune si elu apoi bietiloru copii de tierani in scólele satesci asia la intielesu, in càtu si aceia se-o invetie bine si curendu, éra asia, in càtu déca mari'a s'a inspectorulu la procsima visitatiune ii va esaminá, acei fragedi baiati se-lu incante cu respunsuri magiare. Fàra de subscrierea inspectorului reg. testimoniulu de calificatiune nu are nici o valóre, adeca candidatulu esaminatu de comissiunea consistoriala din celealalte studii, nu póte fi nici odata aplicatu de invetiatoriu, séu nici chiaru de suplente! (Va urmá.)

---

de mai eri, alaltaeri, dara cu conditiune cá ei se incetedie de a se tocmí de a negustorí, de a insielá in tóte lucrurile. Noe ne incumbe, domniloru, datoria de a 'i spalá, de a 'i subtiá, de a 'i initiá in purtarile cele curtene, in nobilele sentimente, in adeveratulu modu de a sci se traiésca. Cine vreti se le servésca de esemplu si modelu, déca nu nisce gentilomi cá noi? Acesta este rolulu nostru, acésta este missiunea nóstra in acestu secolu. Ba ar fi chiar' de doritu, cá unii dintre noi, esagerandu lectiunea, se faca cursulu loru cu multu sgomotu si se sacrifice din tóta ânim'a patrimoniulu loru, tinereti'a loru, si de va trebuí, viati'a loru pentru a professá si mai bine, gréti'a de totu ce este degradatoru si necuviintiosu, sant'a passiune a totu ce este frumosu, suavu, mare, generosu si eroicu. Éta care este datori'a gentilomului modernu, domniloru, si éta pentru ce me ruinediu eu. Vicomte, unu paharu de Sauterne!

(Va urmá.)

Imi spuneai....

Imi spuneai! — Ce 'mi spuneai óre?
Spune 'mi, cà-ci eu amu uitatu,
Pe candu eri din intemplare
Fatia in fatia ne amu aflatu.

* * *

'Mi-ai spusu cateva cuvinte,
Dar' eu, draga, — ce am disu?
Nu sciu . . . Nu 'mi aducu aminte,
Séu erá numai unu visu?

* * *

Cà-ci de cate ori pe tine
Eu in calea mea te vediu,
Me uimescu si nu sciu bine
De 'su desteptu séu de visediu.

(„Resboiulu.“) A.

Ungari'a.

— Din Banatulu temisianu primiramu acestu circulariu episcopescu, emisu cu ocasiunea duplei serbatori patriotice.

Nr. 375. B. Prea Onoratiloru Parinti Protopresbiteri! Onorata Preotime parochiala!

Maiestatea Sa cesaria si regia apostolica Imperatoriulu si Regele nostru Franciscu Iosifu I s'a casatoritu cu Maiestatea Sa prea gratiós'a Imperatésa si Regina Elisabet'a in 12/24 Aprile 1854.

Asia dara in 12/24 Aprile alu anului curgatoriu 1879 se inplinescu 25 de ani, adeca unu patrariu de secolu, de candu Preainaltiatele Loru Maiestati in casatoria fericita si plina de binecuventarile si darurile ceresci gubernéza cu blandetie numerósele popóra credintióse, supuse sceptrului Loru. In acestu sîru lungu de ani in dilele de bucuria ale popóraloru marelui imperiu austro-ungaru, Maiestatile Loru s'au bucuratu inpreuna cu popórale supuse gubernarei Loru, éra in dilele de necasuri si nenorociri, Maiestatile Loru cá adeverati parinti ai popóraloru au fostu cei dintaiu, carii au alinatu durerile si suferintiele celoru nenorociti.

Si cum vomu petrece mai serbatoresce, mai demnu acésta mare si stralucita di a fericitei nunti de argintu a Maiestatiloru Loru?

Ne vomu aduná cu totii in santele biserici si vomu redicá ferbinti rugatiuni de multiamita càtra atotupoterniculu Domnedieu, imperatulu imperatiloru si domnulu domniloru, pentru pacea, indelung'a sanatate si prosperare a Maiestatiloru Loru si a preainaltei case domnitóre.

Totu in acésta memorabila di se tiene si serbarea de una suta de ani, de candu Banatulu temesianu, luatu inapoi dela Turci, s'a incorporatu cu scump'a nóstra patria Ungari'a.

Dreptu aceea dispunemu urmatórele:

1. Joi dupa Dominec'a Tomei in 12/24 Aprile a. c. la 10 óre inainte de amédie in tóte bisericele diecesei nóstre se se tîna sant'a liturgia cu tóta evlavi'a si pomp'a, avendu la finea santei liturgii a se cantá docsologi'a prescrisa in tipicu si a se ceti din genunchi rugatiunea de multiamita din liturgieriu.

2. Acésta santa liturgia si rugatiune de multiamita se se tîna in totu casulu negresitu in orasiele, opidele si satele mai insemnate in susnumit'a di, adeca Joi in 12/24 Aprile a. c., éra in acele comune mai mici, in cari crestinii in acésta di de septemana voru fi respanditi la lucru, si asia cu greu potu veni la biserica, in aceste sate mici se se faca slujb'a prescrisa in Dominec'a urmatóre a Mironositieloru.

3. Preotimea parochiala va avea a invitá in modu cuviintiosu tóte diregatoriele aflatóre in respectiv'a comuna la sant'a liturghia, in fine:

4. Pentru cá poporulu se aiba scire de timpuriu despre tienerea acestei rugatiuni de multiumire si se póta veni numerosu la sant'a liturgia, preotimea va ceti si publicá acestu circulariu poporului in biserica, in Domineca Tomei a. c.

Inpartesindu-Ve binecuventarea nóstra archierésca suntemu

Ai tuturoru
voitori de totu binele
Ioanu Popasu m. p., episcopu.

Caransebesiu in 29 Martiu 1879.

— Relative la actele publicate in diariulu „Szamos“ Nr. 24 despre incercarile de a bagá limb'a magiara si in bisericele romanesci cá prin contrabanda, primiramu pe langa alte corespondentie mai lungi, urmatóri'a scire, ce face onóre auctoriloru ei:

Onorabila Redactiune! Cu placere ve facu cunoscutu, ca romanii binesimtitori din Satu-mare, au inaintatu una petitiune càtra gubernulu diecesanu, in carea protestédia in contra faptei unoru turbulenti neromani, prin carea se compromitte greu sentimentulu loru de religiune si de nationalitate, si e in contra dreptului rituale; ca adeca in biseric'a gr.-cath. romana din Satu-mare se se introduca limb'a magiara de limba liturgica si rituale. Asteptamu cu doru ferbinte, dispusetiunile veneratului gubernu diecesanu.

Romani'a.

— Bucuresci. S'a mai observatu si la alte ocasiuni, cà s'aru insielá reu toti aceia, cari aru judecá mersulu afaceriloru Romaniei numai dupa limbagiulu passionatu si respiratoriu alu urei de partide sau si alu celei personale, ce se vede in unele diarie opositionali. In momente critice de pericole mari, in epoce de transformatiuni se manifesta poterea de viatia a unei natiunei, intieleptiunea si patriotismulu conducatoriloru ei. De candu cu „divanulu ad hoc“ din anulu 1857 conchiamatu la provocarea venita dela poterile europene subscrietórie ale tractatului dela Parisu, natiunea romana din Romani'a, inspirata de iubirea patriei si a libertatiei, a sciutu a se aventá totudeauna, in dile de tentatiuni noue, la inaltimea situatiunei si a se folosi de inpregiurarile date. Adesea, pre candu se parea cà barbatii sei de statu aru fi scapatu din mana firulu Ariadnei din maiestritulu labirintu europénu si orientale, ei la momentulu datu ilu reaflara totudeauna. Dupa cele intemplate intre 22 si 26 Mart. (3—7 Apr.) a. c. in ambele camere si in sinulu gubernului, se póte sper'a cu totu dreptulu, cà nouele tentatiuni din laintru si cris'a ce nu vrea nicidecumu se incetedie in Orientu, o va aflá si acuma preparata, unita in cugete si in simtiri.

Cuventulu de tronu cu care s'au dissolvatu (nu inchisu, nu prorogatu) camerele, ne este cunoscutu. Bine dice „Romanulu“, cà pentru prim'aóra dissólve unu monarcha adunarile legislative, in persóna, inainte de inplinirea periodului legislativu si totusi intre manifestari de bucuria si in aplause; cà-ci camerale se dissolvu inainte de timpu numai in casuri mari dissensiuni produse intre densele si gubernu. In Romani'a inse au recunoscutu asta-data inposantele maioritati din ambele camere imperiósá necessitate de a dá locu unei adunari constituante sau mai bine, revisorie, precum se prevede pentru casuri estraordinarie in constitutiunea din 1866.

Caracteristica si inspiratória de sublime sentimente patriotice au fostu scen'a despartirei membriloru din ambele camere. 103 deputati si 54 senatori remasesera pe locu pàna in nóptea din 24 spre 25 (sambata spre dumineca) pe la 2 óre, spre a terminá lucrarile restante si de cea mai mare urgentia. A dou'a di, dupace a esitu Domnitoriulu cu comitiv'a sa stralucita intre manifestari entusiastice de iubire si devotamentu ale auditoriului celui mai numerosu ce au ascultatu vreo data unu mesagiu alu tronului, membrii ambeloru camere au remasu in sala, cu scopu de a'si luá remasu bunu unii dela altii si a'si pofti caletoria buna. In acelea momente ale despartirei mergéndu mai antaiu la tribuna ilustrulu Fiiu-de Domnu, Dimitrie Ghica, vicepresiedente alu senatului si in timpulu ministeriului conservativu presiedente alu camerei, multiamesce domniloru senatori pentru concursulu ce iau datu pre càtu portase presidiulu (in loculu mitropolitului presiedente, carele merge fórte raru la senatu), isi cere scuse dela cei càtra carii va fi fostu vreodata nedreptu, si terminandu se esprima in sensu, cà nu crede se se mai revédia cu colegii sei in senatu. Toti senatorii, maioritate si minoritate, adversari si amici politici ai principelui D. Ghica, negara cà nu se voru mai revedé si'lu aplaudara, dandu'i se pricepa cà va fi realesu de siguru.

Ce mai scena patriotica! Ce nobila tolerantia in opiniuni politice! Dara se vedemu ce se mai intemplà dupa aceea si se cunóscemu ce insémna a fi romanu patriotu.

Dn. Const. D. Rosetti urmedia la tribuna intre aplause generali. Dsa multiamesce mai alesu deputatiloru din opositiune, pentru cà in locu de a inpinge opositiunea la estreme, din contra iau datu concursulu ddloru in conducerea desbateriloru. Dsa nutresce credintia neclatita in Dumnedieulu patriei sale, care a fostu totudeauna cu densulu si cu representantii ei. Totu asia spera cà acelasiu Ddieu va fi si cu membrii camereloru de revisiunea constitutiunei, numai se lase la o parte urele si desbinarile, in catu chiaru si atunci, candu partidele se combatu, se nu se mai combata cu ura si cu passiune, ci cu liniste si cu stima reciproca. „Numai urmandu asia, Geniulu patriei va fi cu noi si toti pasii nostrii voru fi incununati cu succesu.

Dupace siedinti'a se declarà de ridicata si publicu se departà, luà cuventulu dn. ministru presiedente Ioanu C. Brateanu totu dela tribuna. Dsa multiamesce opositiunei totu in sensulu cuventeloru dlui Rosetti, cà n'au mersu cu spiritulu de opositiune pàna a inpedecá desvoltarea afaceriloru statului; numera greutatile si periculele situatiunei, care inpunu fiacaruia datorinti'a patriotica de a se observá astadata in alegeri mai multa liniste si mai multu tactu decàtu ori-candu; cà-ci funeste sunt efectele lupteloru violente, candu de alta parte inriurintiele si pressiunile din afara n'au incetatu nici pàna astadi cà-ci traditiunile vechi a le puteriloru straine nu se potu desradecina dintr'odata; prin urmare, daca romanii s'aru slabi ei insii prin desbinari si lupte violente, Romani'a s'ar espune la periculele caroru se espusese Poloni'a. Dupa acestea ministrulu Brateanu mai pronuntia urmatóriele cuvente memorabili, care ar meritá se le audia si ungurenii.

Presiedintele consiliului face déru apelu, in numele sicurantiei patriei, la moderatiunea tutoru partideloru; d-sea intielege lupt'a si o crede chiaru neaperata in regimulu constitutionalu; déru trebuie se fia mesurata si intielépta. Partidele nu trebuie se tinda a se nimici unele pe altele, pentru ca tóte sunt necesarie vietiei publice a unui statu constitutionalu; d-sea doresce ca in corpurile leguitóre, se fia representate tóte partidele. Toti barbatii cari sunt o autoritate, o lumina in partid'a loru, este bine se nu lipsésca din corpurile legiuitóre, pentru ca altfelu aru lipsi o lumina.

De aceea, in luptele electorale, candu vedemu ca unu barbatu politicu dintr'alta partida de catu a nóstra a fostu totu-d'a-una alesu intr'unu colegiu si are cele mai multe sianse de-a fi realesu, nu trebuie se 'lu combatemu cu ori-ce pretiu; trebuie se-lu lasamu se s'aléga, pentru ca presenti'a lui e trebuintiósa in representatiunea nationala.

Dupa cum a mai disu si alta-data, d. Brateanu repeta si astadi, ca nu se va face maciuca nici-unei partide in contra alteia, pentru-ca nu voiesce cá vre o partida se aiba altu avantagiu asupra celoru lalte, de catu poterile sale proprie ca partida, si nu voiesce asemenea nimicirea vre unei partide. Dsea ca gubernu, nu numai ca va lasá cea mai deplina libertate alegeriloru pentru tóte partidele; cà-ci chiaru déca ar voi se faca alegeri autoritare, cum sciu se faca altii, nu s'aru pricepe se le faca."

Dintre evenimentele politice ale dileloru din urma, care mai tóte voru avea locu in istoria, mai inregistramu aci inca si simburele scrisorei adressate de càtra Domnitoriu din 24 Mart. v. a. c. ministrului presiedinte Brateanu, prin care M. Sa isi manifesta vointi'a, cá in memori'a memorabililoru siedintie din 29 si 30 Aprile 1877, in care se proclamase independenti'a patriei, toti membrii Senatului si ai Camerei se fia auctorisati a portá medali'a comemorativa a Aparatoriloru independentiei. Atàtu Senatulu càtu si Camer'a respunsera la acea scrisóre cu votulu unanimu de a se inaltiá unu monumentu nationale in memori'a lupteloru victorióse a le bravei armate sub comand'a eroicului seu capitanu supremu Carolu I.

Multu sunt instructive inca si informatiunile date de càtra dn. ministru de finantie D. Sturdza despre budgetele tierei pe cei 9 ani trecuti, apoi si pe anulu 1879, care se inchiaie cu unu escedente (prisosu).

Russi'a

— St. Petersburg 14/2 Apr. Atentatu nou contra imperatului Alexandru II. N'au fostu de ajunsu cà asia numitii Nihilisti, sau adeca tribunalulu secretu alu partidei revolutiunarie din Russi'a, de 15 luní incóce ascunse sórele prin ómenii sei la càtiva generali capi ai politiei imperiale, la càtiva directori si comissari de politia in Petersburg, Moscva, Chievu, Charcovu etc., — ci in acésta di din 14 Aprile demànéti'a, pre candu imperatulu esise in preamblare, unu omu inbracatu bine, pe capu cu caciula de uniforma si cu cocarda, trase asupra Maj. Sale dintr'unu revolveru de patru ori, dara totu nu'lu nemerí. Passantii si politianii pusera man'a pe atentatoru; intr'aceea elu mai descarcà si alu cincilea focu asupra unui omu, pe care inse 'lu raní ceva numai in facia. Capital'a prepara ovatiuni mari pentru scaparea imperatului de periculu.

De unu anu incóce s'au intemplatu cinci atentate asupra vietiei suveraniloru, Germaniei, (doue), Spaniei, Italiei si acum alu Russiei, inse toti au remasu cu viati'a. Bolnava mai e societatea Europei.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului".

— Fagarasiu, 10 Aprilie, 1879. Dupa cum vedeti din provocarea ce vi-o alaturu aici spre publicare, comun'a Betleanu, un'a dintre cele mai avute comune in comitatulu Fagarasiului, a fostu lovita in nóptea de 4 spre 5 Aprilie de o mare si neasteptata nenorocire. Mai multu de catu jumatate din intrég'a acésta frumósa comuna a fostu mistuita prin focu, — mai bine de 100 familii au remasu numai cu hainele de pe ei; acum in acestu momentu se afla partea loru cea mai mare pe strade la cersitu, cá se nu móra de fóme.

Contribuire de bani si victualii curgu din totu comitatulu si in scurtu voiu trimite list'a spre publicarea numeloru marinimosiloru contribuitori.

Dreptu aceea-imi inplinescu o placuta datorintia rugandu-ve, cá se benevoiti a publicá in stimabilulu diuariu „Observatoriulu" atatu acésta scrisóre, catu si provocarea alaturata, rugandu-ve in numele celoru nenorociti, se primiti la Redactiune contribuiri ce aru veni in ajutoriulu confratiloru nostrii dela Betleanu.

Joane Romanu.

O Rogare catra intregu P. T. publicu.

Pentru ajutorarea celoru nenorociti prin focu in comun'a Betleanu din comitatulu Fagarasiului.

In nóptea de 4 spre 5 Aprilie a. c. escandu-se din negrigia focu in comun'a nóstra — din mare nenorocire tocmai in momentulu candu batea unu ventu aprópe cá unu orcanu, pe langa staruintiele din tóte partile, jumatate comun'a nóstra, mai multu de 100 case, edificii economice si la 40—60 vite, nutretiu, bucate si in sfarsitu tóte ce au avutu acesti nenorociti, precum si 2 ómeni au cadiutu jertfa focului.

Daun'a nu s'a potutu inca acuratu pretiui, ea este insa fórte insemnata si in tóta privinti'a aprópe la 70—80 mii floreni. Acesti nenorociti se afla pe strade — ca-ci nu le a remasu decatu hainele de pe corpurile loru.

Deci in numele celoru nenorociti venimu a apellá la semtiulu de indurare alu onorab. publicu, cá se binevoiésca a concurge cu ajutoriulu seu in bani sau victuali,, care se se trimita sau de a dreptulu la oficiulu comunale alu comunei Betleanu, sau la oficiulu comitatului alu Fagarasiului, de unde se va distribui la familiele nenorocite.

Celelalte diarie romane: „Telegrafulu romanu," „Gazet'a" si „Famili'a" sunt rogate a reproduce acestu apelu si rogare in colónele loru si a primi oferte in favórea nenorocitiloru. *)

Betleanu in 8 Aprilie 1879.

Din partea oficiului comunalu.

Nicolae Barsanu, jude, Moise Barsanu, Vasile Copaceanu, prin Joane Dejénu.

Conversatiuni istorice.

Avemu sub ochii nostrii:

Program'a pentru istori'a critica a Banatului temisianu.

Auctorulu este unulu dintre cei mai demni fii ai Banatului, membru alu academiei scientifice.

Incependu dela Griselini (Versuch einer natürlichen und politischen Geschichte des Temeser Banates Wien 1785) si pàna la Böhm (Geschichte des Temeser Banates 2 Theile Leipzig 1861), s'au incercatu càtiva neromani se dea, daca nu istori'a adeverata si bine scrisa a Banatului, celu pucinu càte una monografia, cu lacune mai mari si mai mici. In romanesce este cunoscuta Temisiana dlui Aug. Tr. Laurianu, celebrulu nostru barbatu eruditu. Era inse timpulu cá istori'a Banatului se o presente publicului nostru unu banatianu adeveratu. In alte tieri si la alte popóra se vedu multime de monografii, nu numai ale unoru provincii si cetati mai mari, ci chiaru si ale multoru comune singuratece, de ordine inferióra. Banatulu este partea cea mai fertile a tieriloru corónei unguresci cu unu teritoriu de 570 miliarie □ inpartitu in 4 comitate mari, Torontalu, Temisiór'a, Carasu, si dela desfiintiarea granitiei militarie, Comit. Severinului, situate intre Tis'a, Dunare, Murasiu si intre muntii Transilvani pàna la Mehadi'a, cu aprópe 1 milionu 300 mii de suflete, a caroru marea maioritate este romanésca. Anticiloru romani le placea prea multu a se asiedià si colonisa sub acea clima blanda a Banatului, devastatu mai tardiu in modulu celu mai barbaru de càtra turci, pàna càndu abia in a. 1716 a scapatu de jugulu loru pentru totudeauna. Dara se nu preocupamu inportant'a lucrare a auctorului banatianu, candu placut'a nóstra missiune este aci a face locu numai programei sale, care este urmatóri'a:

Partea I. Sectiunea I: „Introducere." Resumatu sinteticu alu operei.

Sectiunea II: „Indice bibliographicu" cuprindiendu scrierile referitóre la istori'a si popórale Banatului, din timpii cei mai vechi si pàna in dilele nóstre.

Sectiunea III: „Geographi'a, phisica, istoria si politica; subdivisa in a) Oreographia, b) Hydrographia, c) topographia" (starea phisica si natur'a pamentului; Clim'a, riuri, isvore, ape statatóre, palustre; conformatiunea si clasificatiunea muntiloru si déluriloru; diferite specii de fossile si corpuri organice de regimulu vegetale si animale, descoperite in sinulu si pe suprafati'a Muntiloru — Archaisme topografice. —

Sectiunea IV: „Descriptiunea mineloru, thermeloru, si apeloru minerale." Istori'a, descoperirea si desvoltarea, vechimea si insemnitatea loru.

Sectiunea V: „Monumente archeologice." Ceramica, epigrafica, numismatica.

Sectiunea VI: „Etnografi'a." Temisiana-Banatulu temisianu, in epoc'a preromana, sub raportulu etnografiei istorice si geografice: Triburi celto-galle, traco-geto-dace. Industri'a si commerciulu Agathirsiloru, Tribaliloru, Daciloru.

Sectiunea VII: „Ipotesele slaviste si germane". originile Traco-geto-daciloru.

Partea II. Sectiunea I: „Temisian'a subtu dominatiunea romana" dela cucerire pàna la Aurelianu (274 er'a Chrestina).

Sectiunea II: „Starea politica, sociala, economica, culturala si bisericésca a poporului romanu din Temisian'a subtu urmasii lui Traianu" si dupa retragerea legiuniloru romane pàna la sut'a VII. Coloniile romane se constitue in poporu romanu, formandu mai multe domniate intre sut'a VIII si IX.

Sectiunea III: „Ce inriurire avut-au Gotii, Hunii, Gepidii, Longobardii, Avarii, Bulgarii, Schiaii," asupr'a Banatului preste totu si asupra poporului Temisianu in parte? Sunt urme despre o adeverata dominatiune a barbariloru navalitori in acésta tiéra?

Sectiunea IV: „Petrecerea romaniloru in sinulu tierei, fost-au intrerupta de la Aurelianu pàna in sut'a VI?" Miscarea si viati'a sociala, publica, a poporului romanu in Temisiana pàna in sut'a IX: epoc'a Arpadianiloru.

Sectiunea V: In ce relatiuni statu-au romanii Banatului Temisianu cu puterea romana din imperiulu orientale, incependu dela anulu 274 si pana la ocuparea Moesieloru prin Bulgarii lui Asparuch (a. R. 1433, Chr. 680). —

Sectiunea VI: „Federatiunea Bulgaro-romana din drépt'a Dunarei." Crestinirea Bulgariloru. Starea Temisianei si a poporului romanu intre anii 680 si 797; Domni'a lui Claudiu in Temisian'a (864—884). Desbinarea bisericei. Aparitiunea Arpadianiloru. Legatur'a si comerciulu domniloru Temisianei cu Basarabii Olteniei si cu statulu romano-bulgaru din Mesi'a si Traci'a.

Sectiunea VII: „Luptele domniloru romani Claudiu, Optum," cu Arpadianii incalcatori. Consecintiele aceloru lupte; independenti'a Temisianei pàna la 1020, epoc'a lui Basiliu II Bulgaroctonulu. Reinnoirea legaturiloru intre romanii Temisianei cu imperiulu (Bizantiu) romanu orientale.

Sectiunea VIII: „Temisian'a intre anii 1020 si 1186, sub nume de Banatu alu Severinului, impartitu in comitate, districte neatêrnate, pastrandu raporturi de

*) Din parte-ne suntemu gat'a a primi la redactiune ori ce ofrande in bani, pe cari apoi i vomu inaintá promptu la loculu destinatiunei loru.

Red. „Observatoriului."

uniune personala cu regii Ungariei. Luptele Comneniloru (Ioanu si Manoilu) byzantini cu Arpadianii Ladislau I, Stephanu I si II. Incursiunile Comaniloru sub Batace, Duca si Petralifo in Temisiana. Resbelulu de succesiune intre Stephanu II si Ladislau II, Geiza II, Stephanu III si IV. Ungari'a devine vasal'a imperiului romanu (byzantinu). Bela III (a. 1173), Fratii Petru si Asanu restabilescu regatulu romano-bulgaru, se punu in raporturi cu Besarabii Olteniei si cu romanii Banatului Temisianu. Starea culturala si economica a poporului banatianu din acesti timpi.

Sectiunea IX: Ostilitatile intre Iónitiu si Emericu, regele Ungariei. Incuscrirea Asaniloru (Ioan) cu Andrea II Arpadianulu, redau pacea Ungariei. Finantiele si comerciulu tierei ungaresci ruinate prin arendasii Saraceni si Judani. Diplom'a lui Andreiu II are inriurire asupra Banatului. Comanii primescu pamenturi intre Dunare si Tis'a dela Bela IV supranumitu regele Cumaniloru. Romanii banatieni adapostiti de munti, remanu feriti de predarile tatariloru.

Sectiunea X: „Starea politica a Banatului Temisianu pe timpii regiloru Ungariei de vitia straina," incependu dela Carolu Robertu (1309). Legatura de uniune personale cu principii Transilvaniei. Autonomi'a districteloru romane din Banatulu Temisianu. Reformele prin care au trecutu in diferite epoce familiele romane banatiene cele mai insemnate din acei timpi. Epoc'a mariloru capitani: Huniady, Chinezu, Balasiu, Desu, Perianu etc. Documentele de immunitatea municipieloru romane (districte) cuprindiendu Halmagiulu Zarandului si Valea Hatiegului.

Sectiunea XI: Evenimentele urmate in Banatu dupa catastrof'a dela Mohaciu (1526) si pàna la caderea Banatului sub dominatiunea musulmana. Causele acestei caderi.

Sectiunea XII: Starea sociala, culturala si bisericésca sub domni'a Musulmana. Insemnatatea strategica a Banatului; valórea militara a poporului romanu banaianu, incercate in luptele cu poterea otomana.

Sectiunea XIII: Ce influentia avut-au asupra poporului romanu banatianu, rescularea capitanului secuiu Dozsa, insurectiunea lui Tökölyi si alui Rákoczy. Miscarea romaniloru din 1714?

Sectiunea XIV: Situatiunea Banatului subt raportu politicu, culturalu si economicu, in urm'a tractatului dela Pasarovitz — 1718.

(Va urmá).

Modificarea

§§-loru 95—118 ai statuteloru Institutului de creditu si de economii „Albin'a" in adunarea generala din 28 martiu a. c. in §§. 95—113 este de urmatoriulu coprinsu:

X. Scrisuri fonciari.

§. 95. Scrisurile fonciari (ipotecari) ale Institutului de creditu si economii „Albina" sunt documente, pe cari acelasi le emite pe bas'a inprumuturiloru ipotecari accordate in sensulu statuleloru si a pretensiuniloru ipotecari rescumpàrate, si prin cari documente institutulu asigura proprietariului loru respunderea unui capitalu si a intereseloru lui, sub conditiunile cuprinse in insusi scrisurile acele.

§. 96. Emissiunea de scrisuri fonciari se face cu stricta observare a tuturoru dispositiuniloru art. de lege XXXVI din anulu 1876.

§. 97. Pentru scrisurile fonciari emise de institutu se formédia din capitalulu socialu (§. 6) unu fondu de garantia de dóue sute de mii florini v. a., care servesce de cautiune pentru totalitatea detentoriloru de scrisuri fonciari ale institutului. Asupr'a acestui fondu nu se póte duce nici-candu vre-o esecutiune (§. 5 art. de lege XXXVI din a. 1876.)

§, 98. Acestu fondu se póte plasá si fructificá in urmatoriulu modu;

a) prin cumpàrare de chartii de valóre, cu interese determinate, notate la bursa (scrisuri fonciari, chartii de statu, obligatiuni de prioritate).

b) prin avansuri asupra titluriloru amintite sub a) pàna la marimea de trei patrare a valórei cursului loru de bursa. Aceste avansuri nu se facu pe terminu mai lungu de 3 luni, dupa a carui espirare inse se potu innoí;

c) prin escomptare de chartii de valóre si de cuponi espirati, séu cari espira in tempu de celu multu o diumetate de anu.

d) prin escomptare de schimburi (cambie) cu scadintia de celu multu 3 luni si provediute cu celu puçinu trei subscrieri;

e) prin cumperare de realitati insarcinate cu pretensiuni ipotecarie ale institutului pàna la pretiulu, cu care se copere deplinu pretensiunea propria.

§. 99. Acea parte a fondului de garantia pentru scrisurile fonciari, care este plasata in avere mobila, se tine separatu de ceealalta avere a institutului si se administra separatu.

§. 100. Candu fondulu de garantia pentru scrisurile fonciari se plasédia in parte ori in totalu in immobile, atunci deodata cu dreptulu institutului de proprietate asupra immobilelui, se notédia in cartea funduaria si aceea, cà realitatea respectiva formédia parte intregitóre din fondulu de garantia pentru scrisurile fonciari ale institutului.

§. 101. Scrisulu fonciaru are se contiena sum'a capitalului, interesele si timpulu pentru rescumpàrarea lui, garantarea institutului pentru capitalu si interese, ér' in dosu dispositiunile statuteloru referitóre la scrisurile fonciari.

Fia-care scrisu fonciaru pórta timbrulu societatii si se provede cu subscrierea presiedintelui seu, si cu celelalte semnaturi recerute la firmarea societatii (§. 46), cum si cu certificarea a doi membrii ai comitetului de revisiune, cà scrisulu fonciaru este emisu pe bas'a unei pretensiuni ipotecarie a institutului, intabulate si efectuate in sensulu statuteloru.

§. 102 Respunderea punctuala a intereseloru si a capitalului cuprinsu in scrisurile funciari ale institutului este garantata prin fondulu de garantia (§. 97) si prin totalitatea pretensiuniloru ipotecate ale institutului.

§. 103. Scrisurile fonciari se potu emite in ori care valuta européna, cu diverse interese si diferite sume, inse nu mai mici de 40 florini v. a. si se póte scrie pe bani de chartia ori de moneta sunatóre.

§. 104 Scrisurile fonciari sunt la portatoriu si au cuponi de interese si unu talonu. Interesele se platescu decursive la semestru.

§. 105. Institutulu póte se emita scrisuri fonciari numai pàna la sum'a indouadiecita a fondului seu de garantia (§. 97), si numai pàna la sum'a aceloru pretensiuni de imprumutu ale sale, cari accordate in sensulu statuteloru, suntu deplinu coperite prin ipoteca.

§. 106. Institutulu recunósce pe aducatoriulu scrisului fonciaru si a cuponului seu de proprietariulu lui.

§. 107. Institutulu rescumpara scrisurile sale fonciari prin tragere la sorti. In totu anulu se tragu la sorti atàtea scrisuri fonciari, càte se receru cá sum'a scrisuriloru fonciari din circulatiune se nu tréca preste sum'a pretensiuniloru ipotecari ale institutului.

§. 108. Tragerea la sorti a scrisuriloru fonciari de rescumparatu se face in publicu, in presenti'a a doi membrii din Directiune, a Directorului esecutivu, a doi membrii ai comitetului de revisiune si unui notariu publicu, carele confirma actulu.

Numerii trasi se afigu la institutu, si se publica in fói'a oficiala, cum si in celelalte foi ale societatiei (§. 4).

§. 109. Cu tragerea la sorti a scrisuriloru fonciari se potu impreuná premii, a càroru suma si impartire o ficséza Directiunea.

§. 110. Scrisurile fonciari esite la sorti se rescumpara dupa valórea loru nominala la siese luni dela diu'a tragerei.

Cu espirarea acestui terminu incéta interesele loru.

La rescumparare suntu a se inapoiá institutului impreuna cu scrisulu fonciaru, si cuponii de interese inca neespirati si talonulu, ér sum'a cuponiloru cari lipsescu, se subtrage.

§. 111. Scrisurile fonciari rescumparate prin tragere la sorti cum si prin respunderi anticipate de imprumuturi (§. 90) se gàurescu si se facu neintrebuintiabile in presenti'a a doi membrii din Directiune, a Directorului esecutivu si a doi membrii ai comitetului de revisiune. Despre acést'a se incheia procesu verbalu.

Respunderea anticipata de imprumuturi in sensulu aliniei a dóu'a a §. 90 póte urmá numai in scrisuri fonciari de categori'a aceea, in care s'au numeratu imprumutulu.

§. 112. Interesele, cari nu se ridica in trei ani si capitalele scrisuriloru fonciari, cari nu se ridicà in treidieci de ani dela diu'a de plata, suntu prescripte si prin urmare nu se mai potu pretinde.

§, 113. Comerciulu cu scrisurile fonciari ale societatiei si notarea loru pe la bursele publice, este concésa.

§§-ii urmatori din Statute cu numerii 119—150 primescu numerii 114—145.

Sciri diverse.

— (Avisu pentru calatori.) Incependu dela 15 Maiu st. n. a. c. se voru introduce pe calea ferata bilete de calatoria cu pretiuri moderate, atatu pentru class'a I càtu si pentru celelalte classe si adeca pentru urmatórele statiuni: 1. Pentru baile din Koritnyca, Schmecks, Uj-Tatra, Szliacs, Porad, Vichnye, Sklenco si Elópatak (Valcele). Pentru statiunile acestea, biletele au valóre 45 dile si ele, afara de acelea pentru Elópatak (Valcele) potu fi intrebuintiate si pentru trenurile accelerate. 2. Pentru escurssiuni facute dela Sibiiu la Ocn'a si inapoi. 3. Dela Clusiu la Szamos. 4. Dela Brasiovu la Sibiiu, dela Muresiu-Osiorheiu la Sighisiór'a, Mediasiu, Ibasiufalau si Brasiovu si inapoi. Pentru aceste linii biletele au valóre de 5 dile. 5. Dela Clusiu pana la scaldele din Jegenye.

— (Gambetta in Marienbad.) Dintr'o epistola parisiana a diariului „Epoche" de la 4 crt. estragemu urmatórele: Presiedintele camerei deputatiloru incepe a se ingrasia colosalu de cateva luni asia, càtu s'a decisu a nu neglige nemicu, ce ar potea se lucre contra acestei inclinàri pronunciate. Di de di face cu invetiatoriulu seu Paz esercitii gimnastice in locuinti'a sa, nu de multu s'a inscrisu in „Clubulu Alpinu," si de càteva dile, la consiliulu unui medicu si-a propusu cá pe véra se folosésca scaldele de la Marienbad.

— (Judecata russésca). Unu tieranu din satulu Rusicewo furà din comun'a vecina o vaca, fù inse prinsu de proprietariu si pedepsitu in modulu urmatoriu: Mai antaiu se adunara toti vecinii si dau furului o bataia sfânta, dup'aceea i léga manile si piciórele si cu unu ciocanu i rupu dintii dinainte din gura, apoi ilu lasara liberu. Acestu modu de pedépsa intru atat'a a placutu tieraniloru, in càtu s'au decisu, cá pe viitoriu, la toti furii se lee rumpa dintii. (Nu credemu).

— (Unu bou care mananca bani.) In 10 Febr. a. c. cumperandu in Hlinko unu proprietariu unu bou, scóse din buzunariu o bancnota de 100 fl. si o tiené intre dóue degete dela man'a stenga, pre candu cu drépt'a cautá nisce bani merunti. Boulu folosindu-se de acestu momentu inbucà iute bancnot'a, care de siguru meritá o sórte mai buna.

— (Vitielu cu doue capete.) Joi la 1 Mart., israelitulu Motal de la baile principali din orasiulu Piatr'a, cumparandu o vaca a fatá, Vineri diminéti'a, a fatatu unu vitielu, de si de tóte lunile, inse l'au nascutu mortu. Acestu vitielu avea doua capete lipite prin craniu, de aceeasi forma si marime, si fara de nici o osebire unulu de altulu.

— (Bibliografia). Subt editur'a dlui Degenmann in Bucuresci, apare de catva tempu o publicatiune acarei necessitate si lipsa se simtiá fórte de multu. Acea publicatiune asupra careia atragemu deosebit'a atentiune a onor. nostrii cetitori este: „Bibliografi'a Romana," buletinu mensualu alu Librariei generale din Romani'a si alu librariei romane din streinetate. Administratiunea Bibliografiei romane se afla in Bucuresci, Strad'a Batistea, Nr. 6. Abonamentulu pentru Romani'a, Transilvani'a si Bucovin'a este de: 5 lei pe anu séu 2 fl. v. a. ér' pentru streinetate 10 lei.

Tóte cartile in ori ce limba, aparute in tiéra, precum si cele aparute in limb'a romana in streinetate se voru publicá gratuitu in acésta Bibliografia.

D. D. Autori, editori si typografi sunt rogati a tramite nu numai titlurile, ci cartile loru in natura, pe catu s'ar potea imediatu dupa aparitiune, fiindu ca publicatiunea se face numai dupa vederea loru. De-odata cu tramiterea cartiloru se se arate si pretiulu fiacareia; acésta indicatiune este fórte necesara pentru completarea anunciului si va contribui multu la inprastierea opului respectivu. Imediatu dupa insertiune cartile primite pentru acelu scopu se voru inapoiá franco.

Scrisorile nefrancate nu se primescu.

— Statutele societatii academice „Junimea" in Cernauti. In apelulu ce ni se tramite din partea comitetului acelei societatii academice subscrisu din partea d. domniloru: D. Onciulu, cá presiedinte si C. G. Porumbescu cá secretariu, ambii stud. in philosophia, intre altele se dice: „Menirea acestei Societati este: a deveni unu focariu de cultura nationala alu junimei academice romane din Bucovin'a si unu adapostu alu studentiloru lipsiti de mijlóce. Realisarea acestoru scopuri frumóse ale Societatii „Junimea," care se efectuédia prin sustînerea unui cabinetu de lectura si a unei bibliotece precum si prin ajutorarea materiala a studentiloru lipsiti, depinde in mare parte si dela sucursulu moralu si materialu alu publicului romanu."

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vien'a, 12 Aprilie

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.56 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.33½ „
Imperialu rusescu	„	9.58 „
Moneta germana de 100 marce	„	57.55 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira turcésca	„	10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	—.— „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

11 Aprile.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	102.½ b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	103.— „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	100.⅝ „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	94.¾ „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	87.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	97.— „
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	„	178.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	30.25 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	84.60 „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	190.— „
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	75.— „

Nr. 134—1879 mat. (67) 3—3

Edictu.

Dupace Georgie Bosdocu gr.-cath. din Vestemu, pribegindu in Romani'a, si-a parasitu de 3 ani legiuit'a sa muiere Ev'a Pop'a gr.-cath. érasi din Vestemu, si nu se scia loculu ubicatiunei (aflarei) acelui'a: se provóca prin acésta, cá in terminu de unu anu si o di se se presenteze inaintea subscrisului Foru matrimoniale, cà-ci altcum caus'a divortiale urdita de muierea sa in contra-i din motive basate pre Canóne, se va pertractá si decide si in absentia lui, dupa SS. Canóne ale Bisericei gr.-cath.

Sibiiu, 5 Aprilie 1879.

Dela presidiului Forului matrimoniale gr.-cath. de I Instantia.

Ioanu Russu,
protopop. preot.

„ALBIN'A"

Institutu de creditu si de economii.

In sensulu conclusului adunarii generale a societatii nóstre din 28 Martiu a. c. Nr. I, alu siéselea cuponu dela actiunile institutului nostru scadietoriu la **1 Iuliu 1879** se va rescumperá dela susu numit'a di la cass'a nóstra in Sibiiu cu **9 fiorini 50 cruceri.** Si pàna atunci se rescumpera acelu cuponu la cass'a nóstra de adi incolo ori-candu, pre langa subtragerea intereseloru pe timpulu inca neespiratu.

Sibiiu, 5 Aprilie 1879.

(68) 3—3 **Directiunea institutului.**

Editoru si redactoru respons. **G. Baritiu** in Sibiiu. Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.